

Handläggare
Lisa Wallenberg
Telefon: 08 508 25 246

Till
Socialnämnden
2021-02-16

Årsrapport om medel för forskning och utveckling 2020

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner socialförvaltningens årsrapport om medel för forskning och utveckling under 2020
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till samtliga stadsdelsnämnder

Fredrik Jurdell
socialdirektör

Veronica Wolgast Carstorp
avdelningschef

Sammanfattning

Socialförvaltningens arbete med forskning och utveckling ska bidra till utveckling av socialtjänsten och till bättre resultat för brukarna.

Under 2020 har ett forskningsprojekt med fokus på utvecklingen av verksamheten i Barnahus avslutats. En utvärdering om effektiva tidiga insatser inom myndighetsutövning rörande ekonomiskt bistånd och missbruk har även genomförts under året.

Forskningsutvärderingar som påbörjades under 2020 om stadens relationsvårdscentrum och skolsociala team pågår enligt plan, med endast mindre förseningar på grund av rådande pandemi. Lokala utvecklingsmedel för totalt 3,5 miljoner kronor har beviljats till verksamheter inom sex stadsdelsförvaltningar och socialförvaltningen.

Socialförvaltningen Stockholms stad
Avdelningen för stadsövergripande sociala
frågor

Munkforsplan 33, 6 tr Farsta
Box 44
12321 Farsta
Telefon 08-508 25 248
Växel 08-508 20 000
anna.lindskog@stockholm.se
stockholm.se

Stadens satsningar på forskning och utveckling behöver tas till vara och finnas med som en naturlig del av det systematiska kvalitetsarbetet. Förvaltningen avser att under 2021 på ett tydligare sätt koppla ihop forskning och utvecklingsarbetet bland annat med budgetuppdragen som syftar till att fånga upp vad socialtjänstens insatser ger för resultat för den enskilde individen samt in- och utfasningen av effektiva/ineffektiva metoder.

Bakgrund

Socialförvaltningens arbete med forskning och utveckling (FoU) ska bidra till utveckling av socialtjänsten och till bättre resultat för brukarna. FoU-arbetet ska främja evidensbaserad praktik och insatser som bygger på bästa tillgängliga kunskap samt vara praktiknära, ha ett tydligt stockholmsperspektiv och vara ett komplement till statliga myndigheters forskning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid avdelningen för stadsövergripande sociala frågor och i socialtjänstens FoU-råd som består av sex avdelningschefer från staden. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen den 10 februari. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 11 februari 2021.

Ärendet

Socialförvaltningens arbete med forskning och utveckling ska bidra till utveckling av socialtjänsten och till bättre resultat för brukarna. Medel för forskning och utveckling inom socialtjänstens verksamhetsområde avsätts i förvaltningens budget utifrån erforderliga beslut. Enheten för samordning och uppföljning på socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor ansvarar för att beslutsunderlag som utgår från rådande budgetförutsättningar tas fram till socialnämnden och FoU-rådet. Förvaltningens medel för forskning och utveckling kan användas till satsningar på både stadsövergripande och lokal nivå (FUM, LUM och MUL).

Forsknings- och utvecklingsmedel (FUM)

Forsknings- och utvecklingsmedel kan riktas till större stadsövergripande forskningsprojekt, till exempel för att undersöka effekter av metoder eller vid utvärdering av pågående/tidigare projekt eller satsningar.

Förslag till FUM presenteras för socialtjänstens avdelningschefer i början av året. Förslagen diskuteras och prioriteras för att sedan överlämnas till FoU-rådet¹ för beslut. FoU-rådet beslutar om vilka stadsövergripande satsningar som är mest relevanta innan

¹ FoU-rådet består av fyra delregionalt utsedda avdelningschefer (som utses årligen av avdelningschefsnätverket), tillsammans med avdelningscheferna för socialförvaltningens socialtjänstavdelning och avdelningen för stadsövergripande sociala frågor.

upphandling av utförare genomförs. Stadsövergripande satsningar genomförs vanligtvis under ett till två år.

Följande stadsövergripande projekt som finansierade via FUM har påbörjats eller avslutat under 2020.

Barnets väg genom Barnahus

Under våren 2020 slutrapporterades ”Barnets väg genom Barnahus” (se bilaga 1). Studien, som initierades av Stockholms stad och Region Stockholm har genomförts av Juridiska institutionen vid Stockholms universitet. Syftet var att utveckla en modell, en så kallad barnahuslogg, för dokumentation av åtgärder, insatser och beslut som rör barn som befinner sig på ett Barnahus.

Barnahusloggen fungerar som en checklista för de vuxna som har ansvar att informera barn om det som händer på barnahus, samt möjliggör för ett barn som haft kontakt med barnahus att i efterhand ta del av information. Systematisk dokumentation skapar också förutsättningar för kvalitets- och utvärderingsarbete både lokalt och nationellt.

Relationsvårdscentrum i Stockholms stad

Sedan 2020 genomför Ersta Sköndal Bräcke högskola en utvärdering av stadens relationsvårdscentrum (RVC). Uppdraget pågår under två år ska avslutas den 31 december 2021.

Utvärderingen undersöker RVC's betydelse för att Stockholms stads insatser mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck präglas av god kvalitet. Utvärderingen koncentrerar sig på *resultat, jämförelse med socialtjänstens ordinarie arbete, organisation och kostnader*. Avdelningen för stadsövergripande sociala frågor följer arbetet genom regelbundna avstämningar med Ersta Sköndal Bräcke Högskola.

Skolsociala team

Sedan 2020 genomför Ersta Sköndal Bräcke högskola en utvärdering av stadens arbete med skolsociala team. Enligt avtal ska uppdraget pågå under två år och avslutas den 31 december 2021. På grund av pågående pandemi har forskarna ansökt om och beviljats förlängning av projektet t o m 31 mars 2022.

Utvärderingen undersöker hur arbetet med skolsociala team bedrivs, vad som är verksamt i arbetet och vilka hinder som finns för att lyckas hjälpa eleverna att nå måluppfyllelse. Avstämningar sker regelbundet mellan avdelningen för stadsövergripande sociala frågor och Ersta Sköndal Bräcke Högskola.

Effektivt tidigt stöd inom myndighetsutövning rörande ekonomiskt bistånd och missbruk

Stockholms stad, Göteborgsregionen och Region Örebro län har initierat en studie som undersöker vilket tidigt stöd riktat till vuxna som är, eller verkar vara verksamt inom områdena missbruk och ekonomiskt bistånd, samt vilka former av tidigt stöd som inte verkar vara verksamt och därför bör fasas ut. Studien har genomförts som en pilot inom det så kallade Partnerskapet, som är en samverkansform mellan Socialstyrelsen, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och de regionala samverkans- och stödstrukturerna (RSS). Lumell Associates har genomfört studien under 2020, i vilken fem huvudsakliga förutsättningar som möjliggör ett arbete med tidigt stöd har identifierats.

1. erbjuda tillräcklig *bredd av insatser* för att kunna tillgodose individernas behov,
2. ändamålsenlig *behovsbedömning* som säkerställer att individen får tillgång till rätt insats,
3. *bemötande och delaktighet* som möjliggör tillit och motivation,
4. fungerande *samverkan* både internt och externt för att kunna erbjuda samlat stöd och
5. väl fungerande *ledar- och medarbetarskap*.

Avslutningsvis visar studien hur socialtjänsten kan arbeta kunskapsbaserat och stärka arbetet med tidiga insatser. Det handlar om att (1) *planera* arbetet med tidigt stöd inom kommunen, (2) *följa upp och analysera* i syfte att stärka förståelse av förutsättningar för arbetet inom kommunen och (3) *åtgärda* genom att fatta beslut om vilka insatser och aktiviteter som kommunen ska justera för att nå uppsatta mål. Slutrapport bifogas i bilaga 2, 3 och 4.

Systematisk översikt av ekonomiskt bistånd

Som ett komplement till studien om effektivt tidigt stöd inom missbruk och ekonomiskt bistånd genomförs även en systematisk kunskapsöversikt om effektivt tidigt stöd inom ekonomiskt bistånd. Bakgrunden är en liknande översikt som genomförts om missbruk av Statens beredning för medicinsk och social utvärdering SBU².

² SBU har i uppdrag att utvärdera metoder som används inom socialtjänsten genom systematiska översikter. En systematisk översikt genomförs för att beskriva nytta och risker för klienter eller brukare samt om de metoder som används har vetenskapligt stöd.

Översikten genomförs av FoU i väst via samarbetet i Partnerskapet och ska vara klar senast den 31 januari 2022.

Rätt stöd i rätt tid

Under 2020 har Uppdrag psykisk hälsa i Stockholms län erbjudit fem stadsdelar³ i Stockholms stad stöd att utveckla arbetet med tidigt stöd för barn och unga som blivit föremål för anmälan, utredningar och tidiga insatser. Arbetet ska bidra till kunskapsbaserat arbete med tidigt stöd. Socialförvaltningen har bidragit med resurs i arbetet med inmatning av data från förhandsbedömningar och utredningar som sedan analyseras samordnat av Lumells Associates på uppdrag av Uppdrag psykisk hälsa. Arbetet med ”Rätt stöd i rätt tid” fortsätter i resterande åtta stadsdelar under 2021 i socialförvaltningens regi.

Studie	Genomförs av	Klart	Kostnad
RVC	Ersta Sköndal Bräcke Högskola	31 december 2021	1 miljon kr
Skolsociala team	Ersta Sköndal Bräcke Högskola	31 mars 2022	1 miljon kr
Effektivt tidigt stöd	Lumells Associates	31 december 2020	950 000 kr
Systematisk översikt	FoU i Väst	31 januari 2022	975 000 kr
Rätt stöd i rätt tid (fem sdf)	Uppdrag psykisk hälsa	Januari 2021	500 000 kr

Lokala utvecklingsprojekt (LUM)

Socialförvaltningen utlyser och fördelar även lokala utvecklingsmedel (LUM) samt medel för utbyte och lärande genom studieresor och studiebesök (MUL). LUM beviljas projekt som bedöms ha strategisk betydelse för hela stadens socialtjänst. Ett sätt att stärka den strategiska betydelsen för staden är projekt där stadsdelsförvaltningar kan samverka, utbyta erfarenheter och lära av varandra. Lokala utvecklingsprojekt 2020 prioriterades utifrån hur väl de uppfyllde följande kriterier:

- Strategisk betydelse för staden som helhet
- Underlättar ett mer sammanhållet stöd till den enskilde
- Innovation
- Jämställdhet

LUM kan beviljas för projekt under 1-3 år men ansökan om medel ska göras årligen. Det högsta beloppet att söka per år är 500 000 kronor. LUM ger möjlighet att komma igång med ett utvecklingsarbete men alla påbörjade projekt kan inte per automatik beviljas medel upp till tre år.

Socialförvaltningen erbjuder handledning via Ersta Sköndal Bräcke Högskola inför ansökan. Detta ger möjlighet att diskutera projektidéer och problemställningar samt tydliggöra kriterier och krav i ansökan.Handledning erbjuds även under projektiden för de projekt som beviljas LUM.

Beslutsgång

Ansökningsperioden för kommande år öppnar i maj och avslutas i mitten av september. FoU-rådet bereder underlag till tjänsteutlåtande kring vilka projekt som bör beviljas medel och ett tjut med förslag till beslut tas upp i decemberråd. Godkänd rapport är en förutsättning för att kunna ansöka om och beviljas medel kommande år.

Under 2020 beviljades följande stadsdelsförvaltningar LUM-medel

SDF	Inriktning
Hägersten-Liljeholmen	Egenmakt - privatekonomi
Hägersten-Liljeholmen	En plats för dig - verksamhetsutveckling i socialpsykiatri med tjänstedesign som metod
Hässelby-Vällingby	Ett systematiskt, skyndsamt och tryggt förändringsarbete för en modern och hållbar socialtjänst
Kungsholmen (medsökande Norrmalm och Östermalm)	Etableringscoach
Skarpnäck	Familjeorienterat arbetssätt
Skärholmen	Pilot intern-SIP
Socialförvaltningen Framtid Stockholm	Alla barn i centrum (ABC) Ett universellt gruppstöd till föräldrar med barn i åldern 0-2 år
Socialförvaltningen, socialjouren	Våld i nära relationer

Östermalm	Nya Startpunkten

De beviljade ansökningarna omfattar tre och en halv miljon kronor för år 2020.

Studieresor/studiebesök (MUL)

MUL ska bidra till lärande genom erfarenhetsutbyte med kollegor inom liknande verksamheter och funktioner i andra städer eller länder. MUL beviljas inte för att delta i särskilda utbildningar eller konferenser. Högsta belopp att söka är 25 000 kronor.

Beslutsgång

Ansöknings- och redovisningsförfarandet är samma som för LUM. Beslut om beviljade MUL tas upp i samma tjänsteutlåtanden som för LUM (i april för redovisning och i december beslut för kommande år). Underlagen bereds av FoU-rådet.

Följande stadsdelsförvaltningar beviljades medel för MUL under 2020

SDF	Projekt
Enskede-Årsta-Vantör	Studiebesök till Helsingfors Finland-Skyddat boende
Farsta	Besöka Stavanger i Norge som på ett strukturerat sätt arbetar med att hålla barnets perspektiv i fokus genom hela socialtjänstens process.
Hässelby-Vällingby	Umeå socialtjänst som arbetar utifrån modell för tidigt stöd till barn.
Socialförvaltningen, Framtid Stockholm	London för att besöka kommunal verksamhet som arbetar med ungdomar i kriminalitet och gängkriminalitet.
Socialförvaltningen, Socialjouren	Warszawa Polen, svenska ambassaden, socialtjänstavdelningen Warszawa, frivilligorganisationer som jobbar med hemlöshet och missbruksproblematik.
Södermalm	Helsingborgs FoU - forskning och utveckling för social hållbarhet. Utbyte kring innovation och digitalisering för att höja kvaliteten i verksamheten.
Spånga-Tensta	Helsingborgs stad för utbyte kring digitalt team samt brukarmedverkan i syfte att nå högre kvalitet.

De beviljade ansökningarna omfattar 174 300 kronor för år 2020. Under 2020 har förvaltningar haft svårt att genomföra studiebesök på grund av pandemin. Förvaltningar har uppmanats att försöka genomföra digitala utbyten och inköp av utbildning/material inom det område man önskat lära mer om.

Goda exempel

Ett exempel på projekt som finansierats via LUM är ”Etableringscoach” som Kungsholmens stadsdelsförvaltning genomfört. Projektets syfte är att stärka ensamkommande ungdomarnas etablering i samhället bland annat genom en webbutbildning. Under projektets gång har man genom enkäter mätt ungdomarnas egen uppfattning om hur mycket de kan om samhället, både innan och efter utbildningen. På en skala 1-5 var medelvärdet över ungdomarnas kunskap innan utbildningen 2,41 och efter utbildningen var det 4,1. Läs mer om projektet [här](#).

Kunskapsbanken

Kunskapsbanken samlar rapporter från forsknings- och utvecklingsprojekt som genomförts och finansierats via socialförvaltningen. Kunskapsbanken samlar och sprider kunskap som kan bidra till utveckling av evidensbaserad praktik. Läs mer på [kunskapsbanken](#).

Forskningsseminarier

Två gånger per år genomförs forskarseminarier som belyser utvecklingsfrågor, goda exempel och teman med forskningsanknytning. På grund av pandemin har vårens planerade seminarium om den ojämlika brottsligheten med Felipe Estrada, professor i kriminologi, skjutits upp till 2021. Höstens planerade seminarium på temat om effektivt tidigt stöd, kopplat till de studier som genomförts under 2020 har också flyttats och genomförs digitalt den 9 mars 2021.

Stockholms stads socialtjänstakademi

Socialtjänstakademin i Stockholms stad samlar forskare inom olika ämnesområden från lärosäten i hela Sverige. Akademinns ledamöter är rådgivare i frågor som rör socialförvaltningens arbete med forskning och utveckling. Särskilt viktigt är att stärka kunskap som är kopplad till nya utmaningar i samhället, är praktiktäna och som bidrar till att medborgare får stöd av hög kvalitet. I dialog mellan staden och akademien stärks användandet av evidensbaserad praktik. Utöver detta bidrar akademins ledamöter även till att kvalitetssäkra utvärderingar och metodutvecklingsprojekt.

Under 2020 har akademien sammanträtt digitalt vid två tillfällen och diskuterat frågor om bostadsproblematik inom funktionsnedsättning och socialpsykiatri, samverkan för effektiv verksamhet och innovation, metoden Communities that Care (CTC) samt fördjupning av kunskap för att motverka kriminalitet. Resultatet av diskussionerna finns med som grund när förvaltningen tillsammans med FoU-rådet beslutar vilken stadsövergripande forskning som ska ske 2021. I bilaga 5 finns en förteckning över socialtjänstakademins ledamöter.

Formaliserat samarbete mellan Stockholms stad och Stockholms universitet

Utifrån det övergripande samverkansavtalet mellan Stockholms stad och Stockholms universitet har förvaltningen tillsammans med representanter från universitetet under 2020 tagit fram en plan för forskning och utvecklingssamarbete rörande socialtjänsten. Planen beskriver ett långsiktigt samarbete med fokus på erfarenhetsutbyte kring aktuell forskning, deltagande i forskningsseminarier, möjlighet till gemensamma ansökningar via exempelvis Forte, utbildningar kring forskning och vetenskapligt tänkande samt fortsatt samverkan kring verksamhetsförlagd utbildning och uppsatsskrivande. I planen ingår områden som är särskilt intressanta för staden att fördjupa sig i genom gemensam forskning. Under 2021 ska planen konkretiseras ytterligare.

SIVIN

Förvaltningen samverkar med Ersta Sköndal Bräcke Högskola i två delstudier inom SIVIN⁴, ett sex-årigt forskningsprojekt med fokus på barn, våld i nära relationer och socialt arbete som finansieras av Forte. Under 2020 har en plan tagits fram för hur stadsdelar i Stockholms stad kan göras delaktiga i studien.

Stockholmsenkäten

Stockholmsenkäten genomförs av socialförvaltningen tillsammans med utbildningsförvaltningen vartannat år och är en enkätundersökning som besvaras av ungdomar i årskurs 9 och i år 2 på gymnasiet i Stockholms stad. Syftet med enkäten är att kartlägga och följa utvecklingen av ungdomars levnadsvillkor över tid.

⁴ Samordnade interventionssystem mot våld i nära relationer (SIVIN) är ett sexårigt forskningsprogram med 13 delstudier som ska genomföras mellan åren 2020-2026. Programmet ska utforska förutsättningarna för, samt bidra till utvecklingen av, ett barncentrerat, samordnat interventionssystem mot våld mot barn i nära relationer. I fokus står socialtjänstens insatser för upptäckt, utredning och bedömning, skydd och stöd för barn och deras omsorgspersoner. Mer information: <https://esh.se/forskning/sivin-barn.html>

Förutom att bidra till utveckling av stadens arbete med unga används resultaten i undersökningen i olika vetenskapliga studier. I nuläget pågår 14 studier baserat på data ur Stockholmsenkäten (se bilaga 7)

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen avser att inför 2021 på ett tydligare sätt koppla ihop forskning och utvecklingsarbetet med budgetuppgifterna som syftar till att fånga upp vad socialtjänstens insatser ger för resultat för den enskilde individen samt in- och utfasningen av effektiva/ineffektiva metoder. Resultatet av utvärderingar av specifika metoder som görs med hjälp av forsknings- och utvecklingsmedel (i nuläget skolsociala team och relationsvårdscentrum) behöver tas om hand och på ett naturligt sätt finnas med när utveckling av verksamheterna planeras.

I slutrapporterna kring tidigt stöd inom missbruk och ekonomiskt bistånd konstateras att kommuner till stor del behöver utveckla sin förmåga att ge tidigt stöd vid rätt tillfälle och stärka individens befintliga skyddsfaktorer. I rapporterna listas några insatser som det finns evidens för och vilka förutsättningar som behöver vara på plats för att socialtjänsten ska kunna ställa om till ett mer tidigt stöd. I rapporterna beskrivs även en styrsnurra som kan underlätta för socialtjänsten att arbeta systematiskt med tidigt stöd baserat på kunskap.

Vid planering och genomförande av berörda budgetuppgifter 2021 kommer resultaten av tidigare och pågående FUM-rapporter, så som rapporterna kring tidigt stöd, att vävas in i arbetet. Tillsammans med avstämningar med sakkunniga forskare inom socialtjänstakademien kan förvaltningen då på ett mer systematiskt sätt ta tillvara den kunskap som staden via sitt FoU-arbete producerar. Vidare kommer förvaltningen i samråd med stadsdelsförvaltningarna att se till att större övergripande forskningsprojekt har en koppling till hur man kan se skillnader för den enskilde individen och att staden i sitt arbete använder sig av bästa tillgängliga metod/metoder.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner årsrapporten avseende forsknings och utvecklingsmedel 2020.

Bilagor

Bilaga 1- Barnhus slutrapport

Bilaga 2 – Tidigt stöd Ekonomiskt bistånd och missbruk Rapport 1

- Bilaga 3 – Tidigt stöd Rapport 2 Ekonomiskt bistånd
- Bilaga 4 – Tidigt stöd Rapport 3 Missbruk
- Bilaga 5 – Förteckning över deltagarna i socialtjänstakademin
- Bilaga 6 - SIVIN samordnade interventioner
- Bilaga 7 – Översikt forskning Stockholmsenkäten